

Mezzo memo

Betreft : Waardering mantelzorg door gemeenten

Waardering mantelzorg

In de nieuwe Wmo is geregeld dat de huidige grondslag voor het mantelzorgcompliment per 1 januari 2015 vervalt. Gemeenten moeten dan bij verordening regelen op welke wijze mantelzorgers jaarlijks een blijk van waardering ontvangen. Het betreffende budget van het mantelzorgcompliment wordt hiervoor per 2015 overgeheveld naar het gemeentefonds.

In deze notitie beschrijven wij de uitgangspunten van Mezzo voor de waardering mantelzorg door gemeenten en geven wij enkele suggesties voor de gemeentelijke invulling van deze waardering. Deze sluiten aan bij de reeds wettelijke taak van gemeenten om mantelzorgers te ondersteunen.

Uitgangspunten

In Nederland verlenen ruim 2,6 miljoen mensen langdurig of intensief hulp aan mensen die zorg nodig hebben. Dat doen zij onbetaald, veelal uit liefde en betrokkenheid voor degene voor wie zij zorgen. Het huidige mantelzorgcompliment van € 200,- per jaar is bedoeld als blijk van waardering voor het goede werk van mantelzorgers én een tegemoetkoming in de kosten. Deze twee uitgangspunten vormen de pijlers van een goed waarderingssysteem. Hieronder een toelichting op deze twee pijlers.

Blijk van waardering

De inzet van mantelzorgers verdient steun en waardering van de overheid. Zij maken namelijk de beoogde participatiesamenleving tot werkelijkheid. Van waardering gaat bovendien een positieve werking uit. Uit onderzoek van Mezzo (Nationaal Mantelzorgpanel, 2013) blijkt dat mantelzorgers deze waardering belangrijk vinden. Ruim 60% van de panelleden geeft aan dat het mantelzorgcompliment een waardering is voor de mantelzorgtaken die zij uitvoeren. Ook vindt 53% het een erkenning van het feit dat ze mantelzorger zijn. Ruim 92% van de panelleden geeft aan het belangrijk te vinden dat de overheid mantelzorgers blijft waarderen.

Tegemoetkoming in de kosten

Gemiddeld maken mantelzorgers per jaar € 1.100,- aan extra kosten. Denk bijvoorbeeld aan reis- en telefoonkosten. Zeker nu de rijksoverheid burgers met klem vraagt om meer voor elkaar te zorgen, moeten financiële drempels zoveel mogelijk worden weggehaald. Uit het eerder genoemde onderzoek blijkt dat mantelzorgers zich het meest (50%) gewaardeerd zouden voelen door een vast geldbedrag.

Activiteiten

Verschillende activiteitsvormen kunnen worden gerekend onder waardering, namelijk:

1. *Er- en herkennen*. Laten zien dat er oog is voor de inzet van mantelzorgers, dat dit wordt erkend en gewaardeerd.
2. *Preventie overbelasting*. Mantelzorgers in beeld krijgen om tijdig de steun te geven die nodig is.
3. *Impulsactiviteiten*. Impulsactiviteiten zijn niet direct op de mantelzorger gericht, maar zijn activiteiten die bijdragen aan het verbeteren van hun positie en ondersteuning. Het gaat om innovatie, niet om de reguliere activiteiten die gemeenten nu al uitvoeren in het kader van de Wmo, waaronder de basisfuncties Mantelzorg.

Ten aanzien van activiteiten waarmee tegemoet wordt gekomen in de kosten van mantelzorg zijn activiteiten te verdelen naar:

1. *Financiële tegemoetkoming*. Mantelzorgers kunnen een tegemoetkoming in de kosten krijgen. Dit kan onder meer via een gemeentelijk mantelzorgcompliment, vergoeding via de bijzondere bijstand, korting of budget met een mantelzorgpas.
2. *Materiële hulp*. Mantelzorgers kunnen materiële hulp krijgen. Hulp is meestal gericht op de zorgbehoevende, maar zou ook vanuit het perspectief van de mantelzorger toegewezen kunnen worden. Het kan bijvoorbeeld gaan om woningaanpassing, mantelzorgwoning of -kamer, parkeerkaart, hulpmiddelen en aangepast vervoer.

De ideale waardering bestaat uit een mix van activiteiten, die tezamen zowel waardering als een tegemoetkoming geven in de kosten van mantelzorg. Deze activiteiten kunnen zowel individueel als groepsgericht aangeboden worden. Door middel van een "gemeentelijk compliment" kan de waardering van mantelzorg op lokaal niveau tot uiting komen. Naast waardering hebben individueel gerichte activiteiten nog een voordeel: zij kunnen bijdragen bij het in beeld brengen en bereiken van mantelzorgers die zichzelf als zodanig nog niet herkennen. Een waardering kan bestaan uit een gemeentelijk mantelzorgcompliment in de vorm van een financiële tegemoetkoming (zoals het huidige mantelzorgcompliment), maar ook activiteiten in natura die tegemoet komen in de extra kosten die mantelzorgers maken. Waardering kan ook bestaan uit gratis deelname aan een activiteit of vrijstelling van sollicitatieplicht. Enkele gemeenten hebben ervaring met een mantelzorgpas: een speciaal pakket met kortingen op bijvoorbeeld bioscoop, cursussen en (zorg en ondersteunings-)diensten.

Waardering via groepsactiviteiten heeft als voordeel dat er grotere aantallen mantelzorgers worden bereikt en dat zij met elkaar in contact komen (lotgenotencontact). Dit geeft steun en verbondenheid. De ervaring leert dat met groepsactiviteiten een andere doelgroep mantelzorgers wordt aangesproken dan met individueel gerichte activiteiten. De behoefte aan contact met andere mantelzorgers zal immers niet bij iedere mantelzorger aanwezig zijn. De Dag van de Mantelzorg, 10 november, is een goed moment voor groepsactiviteiten en biedt de mogelijkheid om hieraan extra bekendheid te geven. Groepsactiviteiten kunnen zowel recreatief als meer inhoudelijk of ondersteunend zijn.

Het compliment in de praktijk

Hiervoor zijn uitgangspunten en activiteitsuggesties gegeven voor een gemeentelijke waardering mantelzorg. In deze paragraaf werken we drie activiteiten nader uit, die tezamen een gemeentelijke waardering kunnen vormen, namelijk: het THKX Mantelzorgplatform, dag van de mantelzorg en innovatiefonds informele zorg.

THKX Mantelzorgplatform

Omschrijving: Totaalconcept voor identificatie en waardering mantelzorgers
Doel: Identificatie, waardering en tegemoetkoming in de kosten.
Doelgroep: Gericht op individuele mantelzorgers. Toewijzing door meldingsplicht bij bijvoorbeeld het Steunpunt Mantelzorg, Wmo-loket, wijk- of buurtteams, ouderenadviseurs, e.d. Dit afhankelijk van gemeentelijke infrastructuur.

Naar voorbeeld van de De Peppas (Den Haag) en de Stadjerpas (Groningen) heeft Mezzo het THKX Mantelzorgplatform opgezet. Dit is een samenhangend concept voor identificatie en waardering mantelzorgers. Een totaalconcept wat zowel landelijk als lokaal wordt geïntroduceerd. En dus herkenning en grotere efficiency oplevert. Waarbij de gemeente met THKX op sympathieke, georganiseerde en concrete wijze DANKJEWEL tegen de mantelzorg kan zeggen. Doelstelling van het platform is een op samenhangende wijze, met maatwerk per gemeente, mantelzorgers: identificeren, bereikbaar maken en structureel te waarderen. Daarnaast biedt het platform een besparing voor mantelzorg ter compensatie van hun jaarlijkse extra uitgaven. Door de inzet van het THKX Mantelzorgplatform is de gemeente in staat op volgende onderdelen haar mantelzorgbeleid concreet vorm te geven:

- Herkenning, identificatie en werving van de (nog niet bekende) mantelzorg
- Erkenning en waardering ingevuld door Voordeel-Voorrecht-Voorrang: middels de THKX ID-kaart. Je persoonlijke Mantelzorg Identificatie kaart.
- De multifunctionele THKX ID-kaart wordt verstrekt door de gemeente. De concrete waardering middels het aan de kaart gekoppelde bereik-, belonings- en motivatieprogramma. Georganiseerd door het THKX Mantelzorgplatform.
- Kennisoverdracht/ informatievoorziening door gemeenten en MEZZO
- Behouden en verbinden van mantelzorgers door het THKX communicatieplatform

Mezzo werkt in het THKX Mantelzorgplatform samen met Mezzo GroupCard BV en THKX BV.

Dag van de mantelzorg

Omschrijving: Jaarlijks evenement (10 november) met verschillende activiteiten verspreid in het land voor mantelzorgers.
Doel: Er- en erkenning en preventie.
Doelgroep: Groepsgerichte activiteit voor alle mantelzorgers in de gemeente. Open inschrijving/deelname.

De Dag van de Mantelzorg is een jaarlijks evenement waarbij zo'n 400 actieplaatsen op 10 november door heel Nederland mantelzorgers erkenning en waardering geven. Deze activiteiten variëren van actief tot meer inhoudelijk. Gemeenten steunen lokale organisaties om de dag tot een succes te maken. Het gaat hier om Steunpunten Mantelzorg en Zorg- en Welzijnsorganisaties. Ook kerken, buurthuizen en verpleeg- en verzorgingstehuizen sluiten zich bij de dag aan. Gemeenten geven steun in de vorm van een projectsubsidie aan deze organisaties, maar ook door bekendheid te geven aan

deze dag en bijvoorbeeld door een actieve deelname van de verantwoordelijke wethouder aan één van de activiteiten op deze dag.

Dag van de Mantelzorg is een initiatief van Mezzo, waarbij Mezzo gemeenten en organisaties steunt om lokaal deze dag vorm en inhoud te geven. Beschikbaar zijn campagnematerialen en handboek met onder andere activiteitenideeën.

Dag van de mantelzorg: € 250,- voor mantelzorginitiatief in Stadsdeel West

De landelijke Dag van de Mantelzorg op 10 november heeft in 2013 het thema: Yes We Care! Met dit thema wordt aandacht gevraagd voor verbeteringen in het samenspel tussen zorgprofessionals en mantelzorgers. In Amsterdam West doen dat ABC-West en Markant. Buurtbewoners (en mantelzorgers) kunnen iets organiseren voor mantelzorgers uit hun eigen straat of buurt. Er is per activiteit maximaal € 250,- beschikbaar. Een activiteit dat in aanmerking komt voor dit budget moet aansluiten bij het thema Yes we care en specifiek gericht zijn op mantelzorgers in de eigen woonomgeving. (www.markant.org/mantelzorg).

Innovatiefonds informele zorg

Omschrijving: Budget ter bevordering en realisatie van innovatieve activiteiten die bijdragen aan het bereiken en ondersteunen van mantelzorgers, teneinde hun positie en draaglast te versterken.

Doel: Impuls en preventie.

Doelgroep: Burgerinitiatieven en innovatieve samenwerkingsprogramma's van bedrijven, zorg- en welzijnsorganisaties, etc. Toewijzing op basis van projectaanvraag en nader te bepalen projectvoorwaarden.

In de komende jaren verandert er veel in de zorg voor elkaar. Nadrukkelijk wordt er een beroep gedaan op wat mensen zelf samen met hun sociale omgeving kunnen doen. Hiermee ontstaan er nieuwe verbanden, bijvoorbeeld in het samenspel tussen de formele zorg en de informele zorg (mantelzorg en vrijwilligers). Er is bovendien ruimte voor nieuwe initiatieven; dicht bij burgers thuis in de wijken of juist bovengemeentelijk in samenwerkingsverbanden bij de ondersteuning van specifieke doelgroepen. Nieuwe initiatieven worden genomen door burgers zelf, zoals de zorgcoöperatie of een vrijwillige wijkcoach, of door grote zorgorganisaties, zoals een organisatie in de verstandelijk gehandicaptenzorg die samen met vrijwilligers op wijkniveau dagopvang organiseren. Een gemeentelijk innovatiefonds stimuleert deze initiatieven en geeft ruimte voor het experiment. Het gaat hier nadrukkelijk om vernieuwing, niet om bestaande activiteiten, waarbij het versterken en ondersteunen van de mantelzorg voorop staat.

Resultaten van impulsactiviteiten worden bekend gemaakt aan de mantelzorgers, zodat de waardering werkelijk gevoeld wordt en men er gebruik van gaat maken. Mezzo wil graag samen met de VNG alle initiatieven die ontstaan een podium bieden, bijvoorbeeld in de vorm van een publicatie of landelijk congres, zodat deze initiatieven navolging kunnen krijgen in andere gemeenten.

Informatie

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met één van de regioadviseurs van Mezzo. Zie voor de contactgegevens: <http://www.mezzo.nl/regioadviseurs> of bel Mezzo: 030 7606033.